

ARS MUTILANDI HUNGARICA? AZAZ A
CSONKITÁS MESTERSEGE MAGYAR MODRA

-Delfinológiai vázlat-
/3. rész /

12. Babits Mihály. Van egy regénye, az "Elza pilóta", amelyet 1945 óta egyáltalán nem jelentettek meg. /kéziratot lezárása után megjelent, természetesen megcsonkítva./ Verseinek egyetlen csonkítatlan kiadása van: az 1945-ben Török Sophie által sajtó alá rendezett Babits Mihály Összes Művei /Franklin/. Előtte és utána mindig volt valami baj a szövegekkel. 1942-ben pl. Összes Versei 372. lapján olvashatjuk: "A Fiala Katona és Ne ily halált, ne ily harcot c. verseket, valamint az Ezerkilencszáznegyven és Talán a vizözön... c. versek néhány sorát nem vehettük fel a kötetbe" /Athenaeum/. Hiába, háborús cenzúra volt, s szigorú cenzor nem engedhette meg, hogy a nemzet harci szellemét gyöngítsék pl. az ilyen kitételek:

Immér a népeket terelik mint nyáját,
emberek futkosnak, mint riadt patkányok,
városok lángolnak telhetetlen tűzben,
nemzetek halálát engedte az Isten.

Te állsz vén bástyádon fürkészcse, hallgatóg.
Gonosz, szomszéd szelek borzasztják hátadat.
Szemed úgy száll szerte, mint a bibliai
özönben a Noé csapzott galambjai.

No de, eső után köpönyөг. /Vagy hogy is mondják a kedvező változásra utaló közmondást? Megvan/Cseberből vedörbe./ 1961-ben a Babits Mihály Összegyűjtött Versei c. kiadványból /Európa- Szépirodalmi Könyvkiadó/ ez a versszak ismét hiányzik "Gyűjteményünk ismét nem tartalmazza a költő néhány olyan versét, amely irreudenta hangjával sérthetné szomszéd népeink nemzeti érzését. Elhagytuk a következő költeményeket: Vásár, Szittál-e lassu mérgeket, Csonka Magyarország, Állás a magyarra, Erdély.

Ugyanilyen okból elhagytuk a következő versek egy-egy versszakát is: Dal az esztergomi bazilikáról, 4. vsz; Hazán 3. vsz; Ezerkilencszáznegyven 3. vsz; Ujra eltelt 16 év. Szomszéd népeink önérzete időközben tengeribőbb lett, vagy talán Babits irreudenta hangja enyhült - ki tudja?! Mindenesetre Összegyűjtött Verseinek 1977-es kiadásából /Babits Mihály Művei, Szépirodalmi Könyvk. I-II. k./ már kevesebb szöveg hiányzik. "Egy verset - Szittál-e lassu mérgeket? - azonban kihagytunk; ugyancsak kihagytunk néhány sort a Vásár, a Dal az esztergomi bazilikáról, /Bár lenne a hangon tiszta.../ és a Hazán c. versekből"; ami pedig a hátrahagyott műveket illeti, "közülük kettőt - az Állás, A magyarra és az Erdély címűeket - kihagytuk." /IM 661-662. lap/. Ezen kihagyások közül igazi mestermunka az első pillantásra relytéljesnek tűnő /Bár lenne a hangon tiszta.../. Ez nem egyéb, mint a Csonka Magyarország c. vers, ahol maga a cím is tabu alá esett és ezért a kezdősorral helyettesítették. Az ötlet élénken emlékeztet II. Fülöp spanyol kkrálynak 1563-i körlevelére, amelyben az Összes hitszónoknak kötelességévé tette, hogy a szószékről állankóan cáfolják az eretnekséget, d. úgy, hogy - az esetleges fortőzés elkerülése végett - még csak ne is célozzanak eretnek tanra. Ez a szükséges óvatosság ez esetben teljes eredménnyre vezetett, ui. a cím és a hátulról számítva 3. sor /"Erdélyben, Felvidéken"/ elhagyása után a vers tökéletesen értelmetlenné vált. Az utmutató kezdeményezést ajánlhatjuk széles körű átvételre. Pl. a "Csonka Magyarország nem ország, Egész Magyarország menyország" irreudenta jelszót a könnyelmű szerzők néha idézik /mint pl. Huszár Tibor a Valóság 1982/10. számában/ és nem gondolnak a

Nos: "Csonka" természetesen elhagyandó, ugyanígy "Engész" is. A művelet első fázisa után így fest az idézet: "/.../ Magyarország nem ország, /.../ Magyarország nem ország". Az olvasó, aki türellemmel kísérté eddigi fejtegetéseinket, sejtetheti, hogy tapasztalt delfin-textológus nem tűrheti a klerikális célzásokat sem. A jelmondat tehát így alakul: "/.../ Magyarország nem ország, /.../ Magyarország /.../ ország". A versike egyik fele viszont egyértelműen sérti a baráti magyar nép nemzeti érzését, ezért tovább kell finomítani: "/.../ Magyarország /.../ ország, /.../ Magyarország /.../ ország". Ez viszont nyilvánvaló tautológia, egyszerűsítsünk inígyen: "/.../ ország, /.../". Ez még mindig redundáns, racionálisan csökkentendő: "/.../ Magyarország /.../". Ennyi maradhat, egyelőre.

A "Szittál-e lassu mérgeket?" proskibálása különben csak egy évig tartott: verseskötetben ugyan továbbra sem olvasható, de a dörzsöltebb delfinek megtalálhatják az Esszék, tanulmányok között/Babits Mihály Művei Szépir. Kk. I., II., kötet 1978./ Olvasható itt, mint a Magyar költő kilencszázötvenkilenben c. tanulmány betétje /An. I. kötet, 656-657./ Így legalább ki-ki meggyőződhet arról, hogy a magyar is szomszédos nép, ui. e vers a Tanácsköztársaságról szól. Tanulságos az is, hogy e két kötetes gyűjteményben közölt, 1937-ből való Fogarasz c. emlékezésből kitűnik: a mai magyar könyvkiadás osztja a századelő dél-erdélyi román értelmiségének elfogultságait. Babits ugyan megpróbál mosakodni, mikor így ír a Vásárban c. versének keletkezéséről: "Egyszer még egy afféren is volt velük. Egy versenyt félreértették, egy ártatlan verset: a vásár szennyes, balkáni sokaságát festetten le, melynek alacsony alkuiban "római sző kopik". A havasok szűrős, halinás csöbűlete, mely ma is Cicero nyelvén ad-vesz és pörlekedik: nicsoda élmény a fiatal humanistának" /An. II. k. 559-560.1./

Ezeknek a tanulmányoknak a szövegek közlése a szokásos csonkításokkal tarka, de az indoklásba új motívum lopószik: "A szövegek közlése módjával kapcsolatban kell megemlítenünk, hogy néhány helyen egy-egy mondatot, vagy szót el kellett hagynunk; a hiányt /.../jellel jelezzük. Babits ui. a 20-as évektől kezdve - Trianon következményeire utalva - gyakran használ olyan jelzőket, kifejezéseket, melyek esetleg sérthetik szomszéd népeink érzékenységét, még akkor is, ha Babits ezeket a szavakat nem sértő szándékkal írta le, hiszen nem volt nála "naivabbul Európa-hívő, s nagyobb megvetője minden sovinizmusnak és vad magyarországnak" - ahogyan vallja önmagáról egyik szép esszéjében." /i.m. I.k. 777-778.1./ Az ember - akaron mondani, a mi maradt belőle a delfinképzés során - majd elsirja magát, különösen, ha a fenti szavakhoz csatolt 22 soros további fejtegetést olvassa Trianonról és következményeiről, az akadémiai nagy történeti kézikönyv VIII. kötete alapján! Így már szinte nem is érti, miért kell hát kihagyni azokat a fránya szövegeket?! Veszélyes dolog ez eltávolítás!

Ha elmarad a csonkító műhelyek között, munkaversenyen alapuló kölcsönös tapasztalatcsere, még az is előfordulhat, hogy - horribile dictu! - olyan sajtó alá rendező is akad, aki maga is, elvetve szemérmét, a már egyszer gondosan kiherezelt szöveget visszatökosíti! Erre a szörnyű eltévelyedésre példa Babitsnak a magyar jellemről írott tanulmánya, amely a Megvető Könyvkiadó "Gondolkodó nagy arak sorozatban megjelent, csak úgy! /1981-ben/. Idézek belőle néhány arcpirító szakaszt, amely a Szépirod. II kötetes változatából bezzeg kimaradt. "Pese az ezeréves országot értem, a hegyektől félkörben koszoruzott földet..." /Megvető, 32. évf., 3. Szépirod. Megvető, II. k. 641. l. -; "Pécsett a cifra sokac" bánultan, Fogaraszban a lógn. süngü oláht. Még az Alföldbe is lejártak a tótok." /M. 34. L. v. 3. Sz. II. k. 643 l. "Ez a "szent korona területe", egységes és változhatatlan, ezer osztendő óta. Más nemzetek növelhetik, vagy elveszthetik birtokikat, Magyarország olyan, mint egy eleven test, melyet sem vágálni, sem toldani nem lehet. A történelmen tanúsága szerint minden toldás, vagy hódítás hamarosan lehullott róla, s viszont elvágott részei előbb-utóbb újból összenőttek.

De amíg ez nem történt volna is meg, a magyar mindig csak ugyanazt az egységes és teljes földdarabot tudja hazájának tekinteni. Az ezeréves jogállapot az ő szemében nagyobb és igazabb valóság, mint a politika véletlenjei által teremtett változó helyzetek." /M. 52. l., v.ö. Sz. II. k. 653. l./
Pfuji!

Azért pécéztem ki a fenti példátlan botrányt, hogy óva intsek mindenkit attól, nehogy illetéktelen omrárt olyasmibe üsse, amiről a nevelésünkről gondoskodó Felsőbb Hatalnak bölcsessége megállapította, hogy veszélyes nekünk, tehát kerülendő. Az írók - Babits is - csak irtak össze-vissza, de mi csak annyit olvassunk belőle a könyha szögletében, a hová kegyelmes jó urunk helyezettett, amennyi üdvös az enésztésre. Ezért pl. nagy lelki megnyugvással vettem tudomásul, hogy az illetékesek Babitsnak a náci könyvpusztításról szóló, 1933-ban "könyvpropaganda és könyvégetés" címmel írott esszejét is - értő kezekkel - megcsontították. "Az életet többre tartjuk a betűnél" - jellemzi a esetrefülesíró a könyvégetőket - "s életnek pártunkat és harcunkat értjük, pártunk egyedül üdvözítő világnegváltása. Ha ennek a betű nem segít, vagy éppen ellene hat: Pusztuljon a betű! A berlini könyvégetők voltaképp egészen modern olv szerint jártak el, oly olv szerint, melyet a mi /teljesen más világnézetű / ifju irodalombarátaink egy része is unton hangoztat f.../ A könyv tehát hatalom, szellemi fegyver, vagy varázserő, amit lehetőleg ki kell venni az ellenfél kezéből, s monopolizálni, vagy máglyára gyűjteni és elégetni." /Esszék, tanulmányok. II.k. 406.l./ Sapiienti sat!

Szörényi László

/Következő számunkban a befejező részt olvashat⁶- A szerk./

HIBAIGAZÍTÁS

E

Elsős különszámunkban a 8.15-ös csoport bemutatkozó írásából - a mi hibánkból - kinaradt az alapító tagok névsora. Ellenőzést kérünk a csoporttól és olvasóinktól. Ezuttal közöljük a névsort:
Balog József
Bencsik Márta
Fehér Julia

A szerk.

HIBAIGAZÍTÁS

Lapunk e száma a huszadik oldalon megjelent hirrel ellentétben továbbra is 150 példányban jelent meg; példányszámunk a következő számtól kezdve nőhet.

A szerk.